

FRED OG FRIHET

Tidsskrift for Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF)
86. årgang • nr. 1/2026

Departementet
byr på foredrag,
debatt, kunst-
utstillinger, musikk og
verksteder. Alt for
og om fred.

FRED OG FRIHET

Fred og Frihet utgis av WILPF Norge/ Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF)

Redaksjon for nr 1/2026

Ellen Elster
Yennie Bredin
Elin Fossen
Gro Standnes
Audgunn Oltedal

Redaksjon i Tromsø IKFF

Ingvild Austgulen
Jorid Hjulstad Junntila

Korrekturlesere

Berit Nissen Meyer
Gro Standnes

Grafisk utforming

Ida Nygaard

Forsidebilde

Illustrasjon av Ingvild Austgulen

Alle bildene er publisert i henhold til Lov om opphavsrett.

Redaksjonens arbeid ble avsluttet 27. januar 2026.

Fred og Frihet er også å finne på våre nettsider www.ikff.no

Kontakt
Majorstuveien 39,
0367 Oslo
ikff@ikff.no

Organisasjonsnummer

983 794 815

Kontonummer

WILPF Norge
1253 62 53048

Utenriksdepartementet

Dette nummeret er gitt ut med støtte fra Utenriksdepartementet.

Innhold

Ønsker vi fred, må vi investere i fred	3
Velferd framfor våpen	4
Si opp baseavtalene og avslutt militært samarbeid med USA	5
Åpnet departement for fred i Tromsø	6
Markering av Yemanedagen 8. januar 2026	7
Markering av Yemanedagen i Tromsø	7
Yemanemarkeringen i Oslo	8
IKFFs arbeid med saker som gjelder atomkraft	9
Fred og menneskeverd	12
The Universal Soldier	13
Behov for ei fredsrørsele	14
Bokanbefalinger	15
Debattemøter om krig og fred for elever i videregående skoler	16
Bokomtale: Aldri gi seg	17
Velkommen til IKFFs landsmøte på Hamar	19

Ønsker vi fred, må vi investere i fred

Hvordan ville verden sett ut dersom freden hadde hatt like mange penger, institusjoner og ansatte som militæret og forsvaret har i dag? I Tromsø opprettet vi et midlertidig Fredsdepartement for å utforske hva det gjør med folk, by og offentlig debatt når fred og ikkevold får mer plass og blir mer synlig.

Verden brukte 2720 milliarder dollar - svimlende 28.400 milliarder norske kroner på militæret i 2024. Det er 750 ganger hele FNs standard budsjett og enormt mye mer enn det samlet sett blir investert i fredsarbeid. Sett i lys av et slikt regnestykke fremstår det ikke så merkelig at det er vanskelig for verden å holde fred.

I Norge kan man se konturene av et liknende regnestykke. Stortinget har vedtatt å dedikere over 1600 milliarder på forsvar og opprustning over de neste 12 årene. Det er vanskelig å svare på hva Norges fredsbudsjett er, da en slik oversikt ikke finnes, men om du summerer alle poster for direkte fredsarbeid i årets statsbudsjett så er totalen mindre enn halvparten av prisen for et F35 jagerfly. Det sier sitt.

Norge er langt unna et tilsvarende budsjett for fred og ikkevold, sammenlignet med hva som militært forsvar og aktivitet har. Vi har heller ikke sterke og mange nok institusjoner som jobber for fred og ikkevold. Forsvarsdepartementet, forsvaret, krigsskolen og FFI har titusenvis av arbeidstakere. Bare forsvaret hadde i 2023 rundt 18.000 ansatte. Freden har verken et eget departement eller noe statlig ansatt korps av fagfolk i samme størrelsesorden som lønnes for å fronte fredens sak. Det direkte fredsarbeidet i Norge drives i stor grad på dugnad.

Dette får konsekvenser. Det påvirker hvilke perspektiver som får plass i samfunnsdebatten og hvilke ord og verdier som får dominere i samtaler om krig/fred.

Der forsvarsministeren og militærekspertene stadig uttaler seg om sikkerhet og forsvar, finnes det altfor få tilsvarende eksperter som naturlig tar rollen som talerør for fredelige alternativer og ikkevoldelige løsninger. Det mangler flere og tydelige stemmer som kan utfordre militære strategier og fremme alternative veier ut av krig og konflikt. Dette gjør noe med oss.

Det påvirker våre holdninger, våre verdier og ikke minst vår kollektive tro på at fred faktisk kan bygges uten bruk av vold og våpen.

Ønsker vi fred må vi forberede oss på fred, men når vi ikke har folk og institusjoner som kan tale fredens sak, så blir dette en utfordrende oppgave. “War is over if you want it” og “Give peace a chance” sang John Lennon og Yoko Ono, og oppfordret folk til å forestille seg en verden hvor fred var mulig. Det samme gjelder nå som da.

Se for deg hva det ville gjort for freden dersom vi hadde hatt 125 milliarder kroner, like mye som forsvarsdepartementet, til direkte fredsarbeid - hvert år!

Forestill deg 18.000 ansatte som hver dag jobber med fred, diplomati, nedrustning, fredsforskning og opplæring i ikkevold og fredelig konfliktløsning. Tusenvis av mennesker som får betalt for å fremme fredens sak – som deltar i debatter, møter politikere og kommuner, og som gir råd i sikkerhetspolitiske spørsmål fra et fredelig og ikkevoldelig perspektiv.

Tenk om vi hadde en tilsvarende førstegangstjeneste for fred og ikkevold - et års betalt fredstjeneste! 8-9000 unge som hvert år får opplæring i hvordan vi unngår eller løser krig og konflikt mellom mennesker og land ved bruk av ikkevoldelige metoder. Vi kunne starte med å få siviltjenesten tilbake.

Eller hva med et eget departement for fred? Sett i lys av at fred er grunnlaget for gode og trygge liv og en hel rekke viktige samfunns-goder, som velferd, levelig miljø og utdanning, så gir det seg selv at freden er noe vi bør investere tungt i. Et eget departement for fred ville være en god start.

IKFF og Fredsuka i Tromsø har ønsket å gjøre freden mer synlig i byen. I møte med økt fokus på opprustning og militær tilstedeværelse i Nord, har vi sett det som viktig å snakke mer om fred. I september åpnet vi derfor et midlertidig Fredsdepartement i Storgata i Tromsø – en arena for foredrag, debatt, kunst og refleksjon rundt avspenning, ikkevold og nedrustning.

>>>

Et av målene har vært å undersøke hva et dedikert sted for fred gjør med oss som mennesker og hvordan det innvirker på debatten om opprustning og krig. I nesten en måned huset vi arrangementer som ga fred og ikkevold en plass og en stemme. Det hele ble en suksess med mange besøkende og gode samtaler.

Hvis vi virkelig ønsker fred, må vi investere i freden. Dette betyr tilstrekkelig med penger, ressurser, folk og institusjoner som tilsammen kan gi freden det rommet som trengs. Fredsdepartement og andre liknende

arenaer er viktige tiltak i arbeidet med å gi freden mer taletid og fokus i offentlig debatt.

Det midlertidige fredsdepartementet i Tromsø er stengt for denne gang, men åpner forhåpentligvis snart igjen. Vi ser frem til å gi mer rom for avspenning, nedrustning og ikkevold, og bidra i debatten om mulige veier ut av krig og konflikt som ikke baserer seg på våpen og vold.

• *Ingvild Austgulen*

Vi inviterte politiske partier i Tromsø til å debattere hvilken rolle Tromsø kan spille i arbeidet for fred og felles sikkerhet i nord. Foto: Ingvild Austgulen.

Velferd framfor våpen

• *Ingvild Austgulen*

Mens kommunebudsjetter innen helse, skole og sosiale tjenester skjæres til beinet, kan regjeringen melde at de dobler ubåtbudsjettet sitt med svimlende 46 milliarder kroner. Burde vi ikke sørge for grunnleggende velferd før vi tar oss råd til å kjøpe inn enda flere våpen?

2025 ble avsluttet med dystre nyheter om kommuner som må kutte i budsjetter i så stor grad at det går kraftig ut over viktige og grunnleggende velferdstjenester. Det er tverrpolitisk enighet om at

mange av kuttene er langt forbi hva som er forsvarlig. Det har blitt kuttet i lovpålagte oppgaver og det kuttes i elementære og forebyggende tilbud.

Situasjonen er gravalvorlig og vil få store konsekvenser for folk rundt om i kommunene i dag - og i flere år framover. Barn og unge vil ikke få den oppfølgingen de burde hatt i skole og barnehage, pasienter vil få dårligere og mangelfullt behandlingstilbud, og vi mister fortløpende dyktige medarbeidere i flere sektorer fordi arbeidspresset har blitt for høyt som følge av nedskjæringer i grunnbemanningen.

They got money for war, but can't feed the poor

Det er intet mindre enn nitrist å se at det kuttes i grunnleggende behov som bostøtte, sengeplasser, lærere og viktige, forebyggende kulturtilbud med det argument at det ikke finnes penger, og samtidig få servert "gladnyheten" om at staten har råd til å bla opp 46 milliarder ekstra til ubåter.

Mens kommunene skjærer budsjetter til beinet, spinker og sparer, tar 100.000 fra kulturtilbud til unge, kutter 40.000 i et lavterskeltilbud, reduserer antallet sykepleiere og innfører innkjøpsstopp på skolene, kommer altså nyheten om at ubåtbudsjettet dobles til nærmere 100 milliarder ... At Norges over 350 kommuner har blitt tildelt 3 milliarder kroner ekstra på deling blekner mildt sagt i forhold.

Grunnleggende velferdsbehov må komme foran våpen.

I sin tale under Warsaw Security Forum i september, sa Jens Stoltenberg "Jeg vet at en ekstra milliard til Ukraina eller en ekstra milliard til nasjonalt forsvar er

en milliard mindre til andre gode formål som helse, utdanning og infrastruktur".

Det er ikke bare Stoltenberg som vet dette. Vi vet alle at innkjøp av F-35 til den nette sum av 1,7 milliarder per fly (!) eller raketter til 19 milliarder, nødvendigvis vil kreve nedskalering av andre poster i budsjettet. Og som så ofte når budsjetter må strammes inn så er det barn, unge, syke og eldre, kultur og naturvern som merker det i størst grad.

Kuttene som gjøres i kommunene nå er uforsvarlige og vil ramme særlig de svakeste i samfunnet. I stedet for å øke våpenpotten på et allerede rekordstort militærbudsjett, kan staten heller velge å avsette midler tilsvarende ti jagerfly eller én ubåt til kommune-Norge. Det ville gjøre det mulig for kommunene å sørge for tjenestene de er lovpålagt å gi, ivareta innbyggerne og sørge for at de får basale behov dekket.

Det er på tide å forsøke andre veier ut av krise og krig enn å ruste opp. Grunnleggende velferd må komme foran våpen.

Si opp baseavtalene og avslutt militært samarbeid med USA

• Ingvild Austgulen

Norge har over flere år inngått baseavtaler med USA, noe som har resultert i at USA har tilgang til 12 militærbaser på norsk jord. I tillegg har USA inngått lokale avtaler for bruk av militære anlegg, som i Tromsø, hvor amerikanerne har en egen ubåthavn. Nå har kommunen ytret ønske om ytterligere økt militær tilstedeværelse fra vår såkalte nære allierte. Men er ikke tiden overmoden for å avslutte militært samarbeid med USA?

Kommunestyret i Tromsø vedtok høsten 2025 en uttalelse som søker å "Tilrettelegge for økt alliert mottak og allierte fartøy i Tromsø." De allierte det er snakk om er blant annet (og i større grad) USA. Amerikanerne har allerede høy tilstedeværelse i byen med sin egen ubåtbase og nytt Tromsø-kontor. De har meldt sin interesse for den nedlagte militærbasen Olavsvern, og er ønsket åpent velkommen av Tromsøs ordfører. Nå ønsker altså kommunestyret å legge enda mer til rette for allierte mottak og fartøy. Og med det, tilrettelegge ytterligere for det amerikanske militæret.

Bilde fra Foredrag om Amerikanske baser i Norge med journalist og fredsaktivist, Bitte Vadtvedt. Foto: Ingvild Austgulen.

Det kan virke som at vi tenker at det USA og Donald Trump gjør der ute i verden, er et annet USA enn det vi inviterer hjem til byen vår. Men det er det selvfølgelig ikke. >>>

Det store spørsmålet er: Hvordan gir det mening å invitere til økt militært samarbeid med et land som bryter folkeretten, gjør utenomrettslige henrettelser av mistenkte smuglere, bidrar med våpen til Israels folkemord, planlegger å annektere Grønland - og som bare det siste året har bombet syv land, på tre ulike kontinenter?

Det er på høy tid at både de nasjonale baseavtalene med USA og lokale avtaler om bruk av sivile havner

opphever. Det trengs i stedet en dyptpløyende debatt, nasjonalt og lokalt, om hvem vi skal samarbeide militært med. Og ikke minst: hva det betyr å samarbeide så tett med et land som konsekvent bryter internasjonal lov og folkerett. Fordi, under overflaten ligger et ubehagelig spørsmål om hvem vi blir ved å stå sammen med de som bidrar til så mye ufred og urettferdighet i verden som det USA gjør.

Åpnet departement for fred i Tromsø

I september i fjor åpnet et Fredsdepartement i Tromsø. Pop-up-departementet kunne by på foredrag, kunst, musikk, workshops, samtaler og en liten bokhandel - alt for og om fred.

• *Ingvild Austgulen*

Verden er preget av krig og konflikt. Også i Tromsø kjenner vi dette på kroppen, og tema som forsvar og militær dukker stadig oftere opp på agendaen. I den anledning har det blitt tydelig at vi har svært få stemmer lokalt som har som oppgave å ta til orde for freden. Hvor er de offentlige institusjonene som skal fronte fred og ikkevold som metode i møte med en urolig verden?

Der forsvaret og forsvarsdepartementet med tilhørende minister og militærekspert spiller en

sentral rolle som talerør og pådriver for militære interesser, har vi ikke et eget departement eller annet offentlig organ som er dedikert til å fronte ikkevold, nedrustning og fred i møte med krig og uro. Vi trenger tydelige, offentlige institusjoner som naturlig stiller seg på fredens side når tema som militær og forsvar kommer opp i debatt og politisk behandling.

Dette ønsket IKFF og Fredsuka i Tromsø å bidra til. Den 20. September åpnet vi derfor et midlertidig Fredsdepartement i Storgata i Tromsø. Her kunne vi by på et fullspekket program med alt fra foredrag og debatter til kunstutstillinger, bibliotek, poesi og musikk. Alt med tema: Fred.

Departementet ble godt besøkt og dyktige foredragsholdere, kunstnere og engasjerte bidro til et flott program.

Utstilling på
Fredsdepartementet

Fredsryper

av keramiker **Marit Ellisiv Landsend**

Åpning, kunstnersamtale og verksted
Lørdag 27. september kl. 13.00

Utstillingen "Fredsryper" av keramiker og skulptør Marit Ellisiv Landsend. Foto: Ingvild Austgulen.

Markering av Yemanedagen

8. januar 2026

• *Innledning av Audgunn Oltedal*

Systemet skal ikkje vere slik det var for Yemane

Yemanedagen 2026 vart i år markert åtte stader i landet, i Tromsø, Trondheim, Bergen Stord, Stavanger, Mandal, Gjøvik og Oslo.

I år er det ti år sidan Yemane Teferi døydde etter 25 år på asylmottak i Sverige og Noreg. Systemet skal

ikkje vere slik det var for Yemane og fortsatt er for papirlause i vårt land. Det må setjast ei grense for kor lenge det skal gå an å leve som papirlaus. Vi ber politikarane i Frp, H, V, Krf, Ap, Sv, Raudt og MDG gje papirlause alminnelege menneskerettar og opphald på humanitært grunnlag seinast 10 år etter registrering.

Her kjem omtale av Yemanemarkeringa i Tromsø og i Oslo.

Markering av Yemanedagen i Tromsø

• *Jorid Hjulstad Junntila*

I regi av Yemanenettverket i Tromsø og med medlemmar frå IKFF, blei Yemanedagen markert for fjerde gong på rad i Tromsø.

Første Yemanemarkering heldt vi inne i kyrkja på sjølve dagen, 8. januar. Den neste markeringa var lagt til laurdag kl 14 i domkyrkjeparken, eit passande tidspunkt i mørketida. Plassen blei markert med fakkeltaksar ved trappa og eit banner med orda «Papirløs ikke verdiløs».

Arrangementet starta med appellar og kunstnarlege uttrykk frå trappa. Deretter kunne dei som ønska, gå inn i varmen til samtale og kaffe.

I år møtte mellom 40 og 50 opp ute i det fine, men kalde veret. Det var poengterte appellar ved Birgit Lockertsen, leiar for Kirkens bymisjon i Tromsø, Anne Cecilie Tvedten frå *Leger uten grenser*, med erfaring frå arbeid blant flyktningar, og Hanne Beate Stenvaag, stortingsrepresentant for Rødt. Slampoet Ingvild Austgulen brukte slamsjangeren til å illustrere det som var sagt i appellane. Vi kontakta også representantar for Tromsø Arbeiderparti, men ingen hadde høve til å møte. Kanskje kontakta vi dei for seint. Kanskje var det

Bilde av Tromsø Domkirke. Foto: Jorid Hjulstad Junntila.

også vanskeleg for dei å snakke om og forklare, eventuelt forsvare APs asyl- og flyktningpolitikk.

Appellantane og slampøeten uttrykte tydeleg at dagens politikk er inhuman, med lite fokus på vern for dei som har reelt behov for vern, og meir fokus på å kalle tilbake opphaldstillating og sende folk tilbake.

I Yemanenettverket løftar vi fram forholda for lengeverande asylsøkarar med endeleg avslag. Dei lever eit inneklemt liv med lite framtidshåp. Relativt sett er dei ikkje mange. Norge har råd til, og bør vere forplikta til å innfri desse krava til politikarane:

1. Lengeverande asylsøkarar med endeleg avslag må få VARIG OPPHALD på humanitært grunnlag seinast 10 år etter registrering
2. Grunnleggande MENNESKERETTAR for lengeverande asylsøkarar med avslag:
 - Rett til helsehjelp på line med resten av befolkninga.
 - Rett til arbeid, utdanning, bustad
3. Dagens reglar for tilbakekalling av opphaldstillating må endrast. Det må innførast ein

FORELDINGSFRIST på 10 år.

4. Barnets beste må komme først. BARNETS BESTE må ikkje overkjørast av det som blir kalla innvandringsregulerande omsyn.

5. Norge må rette seg etter FNs anbefalingar og tolkingar av Flyktningkonvensjonen.

Frå ulike hald har det kome forslag til forbetringar. LO-kongressen 2025, som er øvste organ i LO og bestemmer LOs politikk for dei neste 4 åra, vedtok i mai å jobbe for helsehjelp til papirlause i primær- og spesialist-helsetjenesten. På fylkesplan har Vestland fylke gått i spissen for å styrke menneskerettane til papirlause. Fylkestinget har bevilga middel til transportstøtte, nødvendig tannhelsehjelp og helsehjelp.

I Yemanenettverket i Tromsø spør vi kva som blir gjort og kva som kan gjerast på lokalt og regionalt hald her, samtidig som vi held fast ved dei nasjonale krava for å betre forholda for sårbare papirlause i samfunnet vårt.

Yemanemarkeringen i Oslo

• *Maja Elisabeth Bjertnes Reiss*

I Oslo ble Yemanedagen 8. januar markert med appeller på Eidsvolls plass foran Stortinget, påfølgende fakkeltog og møte på «Folkets Hjørne».

Rundt 45 personer trosset kulden og møtte opp foran Stortinget, der de fikk høre sterke appeller fra Eivind Oftebro, Rune Berglund Steen og Hanne Stenvaag. Fra Eidsvolls plass gikk veien videre i fakkeltog til Folkets hjørne ved Youngstorget, der til sammen 75 møtte opp.

Møtet startet med at Eman Ghazniwal leste opp et utdrag fra sitt sterke dikt «Refugee refugee». Maria Hundeide fra Solidaritetsungdommen ledet oss fint videre gjennom møtet. Første innlegg var ved Rune Berglund Steen, som fortalte om Yemanes liv og tragiske situasjon, og trakk linjer til den situasjonen så mange andre papirløse står i, i dag. Runes innlegg ble fulgt av et rørende musikalsk innslag, der Deborah, en slektning av Yemane, sang for oss.

I andre del av programmet brakte Stian Antonsen (Norsk Folkehjelp) fokus over på politikken og den internasjonale trenden der retorikken rundt retur og inndragelse av statsborgerskap blir stadig hardere.

Han pekte på den umulige situasjonen papirløse står i – i limbo mellom et nytt liv her og fare for å reise tilbake.

I samtale med Iren Luther (Fagforbundet) ble fokus satt på retten til helsehjelp. Denne samtalen fortsatte i det påfølgende panelet, der Iren, Anne Lise Fredlund (SV), Fabian Sandvold (AUF), Julie Stuestøl (MDG), Hanne Stenvaag (Rødt) og Marit Nybø (Kirkens bymisjon) ble utfordret på to av Yemanenettverkets krav: retten til helsehjelp og en grense på 10 år for asylsøkere med endelig avslag, der de får varig opphold etter dette. Det ble en god samtale, og politikerne virket enige om viktigheten av å samarbeide for å få til noe på disse områdene. Etter nok et innlegg fra Rune Berglund Steen fremførte Deborah en nydelig og rørende sang om Yemane, som hun hadde skrevet selv.

I en avsluttende appell etterlyste Tor B. Jørgensen fornyet oppmerksomhet rundt menneskeverd, og rettigheter til et menneskeverdig liv, før Maria Hundeide og Marit Gjørnum (IKFF) avrundet et vellykket, rørende møte som forhåpentligvis ga de oppmøtte nytt pågangsmot til å fortsette kampen.

IKFFs arbeid med saker som gjelder atomkraft

• Eva Fidjestøl og Åse Juveli Berg

Åse og Eva på befaring ved Haldenreaktoren. Foto: NND

Helt siden 1955 har IKFF/WILPF vært engasjert i saker som gjelder atomkraft og atomvåpen. Kvinnene som har gått foran oss fortjener at vi fortsetter arbeidet. Artiklene i Fred og Frihet har vært mange gjennom årenes løp. Hefter og brosjyrer har vært laget.

Her kommer en oppdatering på hva vi to har arbeidet med i året som gikk og hva som kommer framover.

Kvinneblikk på atomenergi

Denne boka, som ble skrevet av en rekke kvinneligamedlemmer og ble gitt ut i 2012, er et eksempel på kunnskapsoppbygging og formidling til medlemmer og andre interesserte. Den trykte versjonen er utsolgt for lengst. Siden den gang har mye endret seg. Vi to holder nå på med en oppdatering. Det er meningen den skal foreligge i april.

<https://www.ikff.no/hefter/kvinneblikk-pa-atomenergi/>

IKFFs studieopplegg om atomkraft – kjernekraft

Et annet eksempel på å gi grunnleggende kunnskap til medlemmene og andre interesserte, er studieopplegget vi laget i 2024. Til nå er det bare Innlandet som har hatt studiearbeid ut fra dette, men i tiden framover

bør det bli flere som setter seg inn i stoffet for å møte det trykket som kommer på atomkraft/kjernekraft framover. Vi stiller gjerne opp til møte med studieringer.

<https://www.ikff.no/ikffs-studieopplegg-om-atomkraft-kjernekraft-2024/>

Helsevirkninger av radioaktiv stråling

Kvinnene som gikk foran oss, var svært opptatt av helsevirkningene av radioaktiv stråling. Deres erfaring og våre egne erfaringer danner grunnlaget for podkastserien «Sannheten om kjernekraft og helse». Selv om serien startet i 2024, er den fortsatt høyaktuell. Skal vi tro på de offisielle tallene alle kjernekrafttilhengerne viser til; knapt 100 døde etter Tsjernobylulykken? Serien gir god dokumentasjon for å møte påstanden.

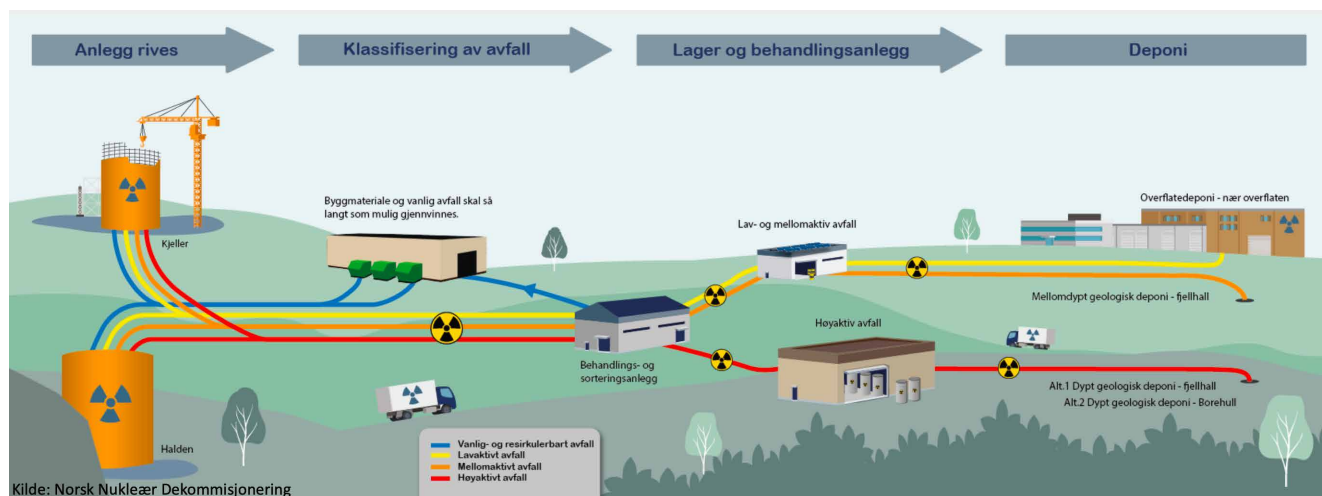
<https://kjernekvinnene.no>

Kjernekvinnene, foto: Marianne Johnsen, Byrå Tusj

Norsk Nukleær Dekommisjonering – NND

IKFF arbeidet sammen med flere organisasjoner fra 1990-tallet om å få stoppet forsøksreaktorene i Halden og på Kjeller, og få til forsvarlig lagring av det brukte brenselet. NND ble etablert i 2018. Fra 2019 har en sivilsamfunnsgruppe av NGO'er vært knyttet opp mot arbeidet. Vi har ca. fire møter i året, ett av dem gjerne knyttet til en befaringer og reise til aktuelle steder for å se håndtering av atomavfall/brukt brensel. Vi har vært på de norske anleggene; Kjeller, Halden og Himdalen, og i Sverige, Danmark og Belgia. Arbeidet er utfordrende faglig, og det er langt fram før lager og deponi fra demontering er i havn. Det brukte brenselet er en utfordring fordi forskningsbrenselet

Arbeidet som skal gjennomføres, NNDs presentasjonsbrosjyre

har komplisert sammensetning. Per dato har NND tatt over anlegget i Halden. Det arbeides med å ta over lageret i Himdalen, kalt KLDRA, og den delen som gjelder reaktorvirksomheten på Kjeller.

Arbeidet kommer til å ta tid. Slik planene ser ut per desember 2025, kan det dypgeologiske deponiet for brukt brensel komme i drift ca. 2050. Kostnadene er usikre, kanskje blir det over 50 milliarder for å fullføre oppryddingen etter det historiske arbeidet med atomforskning i Norge.

Hjemmesiden har mye informasjon:
<https://www.norskdekommisjonering.no>

Aksjon mot atomkraft – AMA

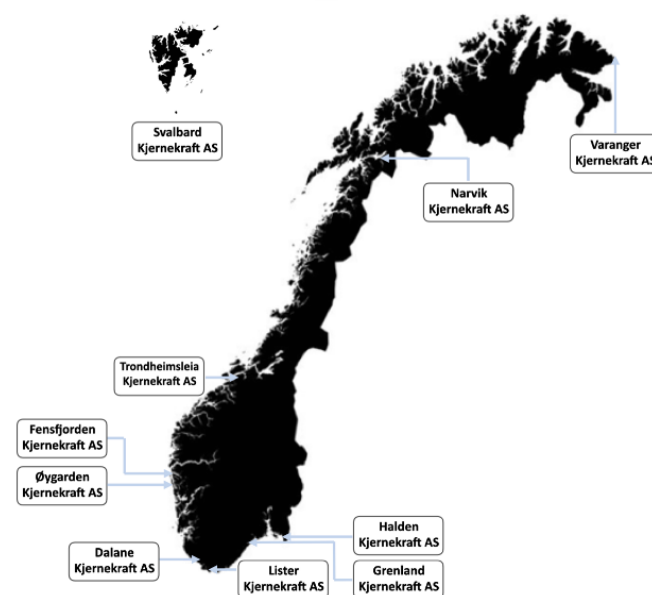
Med all den oppmerksomhet i media om at kjernekraft er løsningen på klimakrisa også i Norge, følte en del av oss at det var på tide å gjenopplive organisasjonen fra 1970-tallet, forrige gang diskusjonen om atomkraft gikk høyt. IKFF var fødselshjelper. Og har blant annet samarbeidet med AMA om atomkraftmøte under Arendalsuka 2025. AMA har egen hjemmeside og er på Facebook. De trenger medlemmer. Så ta en kikk innom siden og meld dere inn.

<https://mot-atomkraft.no>

Kjernekraftutvalget

Regjeringen oppnevnte Kjernekraftutvalget høsten 2024. Kjernekraftutvalget skal utrede kjernekraft som en mulig kraftkilde i Norge. Målet er en bred gjennomgang og vurdering av ulike sider ved en eventuell fremtidig etablering av kjernekraft i Norge. Utvalget kommer med sin innstilling 8. april. Vi må regne med at det blir et stort medietrykk. Vi leverte innspill til Kjernekraftutvalget på vegne av IKFF,

både muntlig og skriftlig. Her er lenke til det skriftlige innspillet vårt: <https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/578/2025/09/IKFF.pdf>

Forslag til steder for kjernekraftverk, Norsk kjernekraft as pressemelding 5.9.2025

Det private selskapet Norsk Kjernekraft as ble startet i 2022. Som det står på deres hjemmeside: «Vi skal bygge kjernekraft i Norge. Ikke fordi det er lett, men fordi det er riktig!»

I 2023 leverte de melding til Energidepartementet om at kommunene Aure og Heim i fellesskap ønsket å etablere kjernekraftverk, inntil 5 SMR (små modulære reaktorer) hver på 300 MW (megawatt). IKFF leverte høringsuttalelse på denne meldingen. Du kan laste ned høringsvaret vårt her:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/>

[horing-melding-med-forslag-til-utredningsprogram-for-etablering-av-kjernekraftverk-i-taftoy-naringspark-i-aure-og-heim-kommuner/id3040033/?uid=ca11ea1c-2144-4521-9094-f07ded919208](https://www.dsa.no/nyheter/foreslar-krav-til-utredning-av-kjernekraftverk/#id3040033/?uid=ca11ea1c-2144-4521-9094-f07ded919208)

Høsten 2025 leverte Norsk Kjernekraft i samarbeid med kjernekraftselskaper som er etablert, 9 meldinger til. Norgeskartet viser hvor de nå ønsker å etablere kjernekraftverk. Meldingen fra Aure/Heim er tatt til videre behandling, mens meldingene fra de andre er sagt må vente til Kjernekraftutvalget har levert sin innstilling.

Videre behandling

DSA (Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet), DSB (Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap) og NVE (Norges vassdrags- og energidirektorat) leverte høsten 2025 «Innstilling for Utredningsprogram for kjernekraftverket i Aure og Heim kommuner.» Innstillingen og Begrunnelse finner du nederst på denne siden: <https://www.dsa.no/nyheter/foreslar-krav-til-utredning-av-kjernekraftverk#>

To steder i «Begrunnelsen» er IKFFs kommentarer fra høringen nevnt. I avsnitt 10.1 Utslipp av radioaktive stoffer under drift av atomanlegget: Utslipp av

radioaktive stoffer har videre vært et tema i flere av høringsinnspillene. Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF) ber blant annet om konkretisering av reaktortype og installert effekt, og at det i utredningsprogrammet bør komme frem hvilke stoffer kjernekraftverket vil slippe ut ved drift, og peker spesielt på utslipp av tritium til både luft og vann. Og i avsnitt 10.2 Radioaktivt avfall, inkludert brukt brensel: Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF) ber om at det fremgår hvor mye brukt atombrensel tiltaket vil produsere.

Vi må jo være stolt av å være nevnt i offisielle dokumenter. Disse dokumentene er nå sendt ut på Espoo-høring til andre land. Det er noe Norge har forpliktet seg til å gjøre ved tiltak som kan tenkes å ha grenseoverskridende miljøkonsekvenser. Vi vet miljøorganisasjoner i flere land har sendt inn høringssvar.

IKFF er med på 15-årsmarkeringen av Fukushima-ulykken 11.3. Det blir digitalt. Det arbeides også med en fysisk markering av 40 år siden Tsjernobylulykken, omkring 26. april.

Det kommer til å skje mye i månedene framover. Følg med. Vi i må holde fast på at det vi formidler er faglige basert.

Fred og menneskeverd

• Agnes Hareide

«Krig er forakt for liv. Fred er å skape.»
«Skaper vi menneskeverd skaper vi fred.»

Nordahl Grieg, Til ungdommen (1936)

Fred blir skapt med å styrke menneskeverdet, ikkje med våpen, men med å ta vare på kvarandre og på jorda «som om vi bar et barn varsomt på armen» (Grieg, 1936).

Skaper du menneskeverd, skaper du fred. Og fred er vel det vi alle ynskjer, og gjerne vil bidra til, ikkje minst no med all ufreden, krig i Ukraina, Gaza, Sudan, maktsjuka leiarar og nedbygging av demokrati.

Korleis skaper vi menneskeverd? Menneskeverd er ein verdi vi har i kraft av å vere menneske, uavhengig av bakgrunn, eigenskapar eller prestasjonar. Alle menneske har same verdi. Prinsippet om menneskeverd er grunnlaget for menneskerettane. I artikkel 1 i FN si verdserklæring for menneskerettane vedtatt 10. desember 1948 står det:

Alle menneske er fødte frie og med same menneskeverd og menneskerettar.

Stortinget vedtok einstemmig i mars å bevilge 85 mrd kr i støtte til Ukraina for 2025, 72,5 av desse til militærstøtte – 72,5 / mrd kr!

Og statsminister Støre uttalte: «Dette er et solid bidrag til fred -»

Er krig vegen til fred?

Sjølv har eg med åra blitt meir og meir overbevist pasifist og meiner at fred må skapast med fredelege middel, ikkje med opprusting og våpen. I ein krig er det berre taparar bortsett frå krigsindustrien. Krig er forakt for liv.

Agnes Hareide er nytt medlem i IKFF. Sist november heldt ho foredrag om fred og menneskeverd på ein litteraturkveld i Hareid bibliotek. Foto: Roger Wagland

Mange av oss hugsar Vietnamkrigen som vart avslutta i 1975 etter at den hadde vart i nesten 20 år. Over 58.000 amerikanarar og mellom 2 og 3 millionar vietnamesarar vart drepne.

Den amerikanske songaren Buffy Sainte-Marie var på den internasjonale flyplassen i San Francisco i 1963 då ei tropp med skadde amerikanske soldatar kom heim. Då skreiv ho songen *The Universal Soldier*.

Behov for ei fredsrørsle

Vi har alle ansvar for å skape fred. Kunnskap er viktig. Vi må vere opplyste og kunnskapsrike, kjenne historia og sørge for at den negative historia ikkje gjentar seg. Vi må kjenne rettane våre og sørge for at dei ikkje blir brotne. Det skrivne ordet er svært viktig.

Sjølv jobba eg i mange år i Amnesty International. I 1990 var vi heldige å få Operasjon Dagsverk, og fekk då midlar til å starte eit storstilt prosjekt med fokus på menneskerettsundervisning i Asia, Afrika og Latin-Amerika, Teaching for Freedom, Undervisning til fridom. Ein stor del av prosjektet var å få produsert materiell om menneskerettane og få spreidd det så vidt som muleg, og undervise så mange som muleg, så flest muleg vert kjende med rettane sine. Dette viste seg å vere svært vellukka og førte til positive endringar for mange, og mange gjekk aktivt inn i arbeidet for menneskerettane.

Eg var med å arrangere fleire menneskeretts-seminar for heile Latin-Amerika, i Costa Rica ved det interamerikanske menneskerettsinstituttet der. Eg var imponert over det store engasjementet og alt det flotte arbeidet dei gjorde.

I 1949 var Costa Rica det første landet i verda til å avvikle militærvesenet. Landet har i dag eit stabilt demokrati, det eldste i Latin-Amerika. Eit eksempel til etterfylgjing for Norge, vi som også deler ut Nobels fredspris.

Det skrivne ordet er viktig for å tileigne seg kunnskap og for refleksjon. Og her spelar biblioteka ei sentral rolle.

Då Romarriket kollapsa rundt år 500, vart bibliotek sette i brann, og med det forsvann enorme mengder kunnskap. Tida etter blir gjerne kalla den mørke mellomalderen, kjenneteikna av kulturelt forfall og vitskapleg stagnasjon. Leseferdigheitene vart borte.

Tusen år etter, i 1450, fann Gutenberg opp trykkekunsten, men dei to første hundreåra etter var lesing ein aktivitet berre for ein privilegert elite. Utover 1700-talet gjekk lesing frå å vere ein elitesyssel til i større grad å bli eit folkeleg fenomen. Bøkene florerte. Dette danna grunnlaget for Opplysningstida med framelsking av fornuft og vitskap, religionskritikk, fridom, filosofi, demokrati, toleranse, menneskeverd og menneskerettar. Trykt skrift muleggjer refleksjon, nye idear, kritikk og komplekse resonnement både for den som skriv og den som les.

Opplysningstida ga grunnlaget for den amerikanske revolusjonen i 1776, den franske revolusjonen i 1789 og utviklinga av moderne demokrati, menneskerettar og ytringsfridom, som er grunnpilarar i samfunnet vårt.

Etter 2. verdskrig i 1945 hadde ein lært, ikkje meir krig. Slik vart det ikkje, men på 1980- og 1990-talet bles det ei demokrati- og fredsbylgje over store delar av verda, den kalde krigen var over, Sovjetunionen vart oppløyst, apartheidsystemet i Sør-Afrika fjerna. Fredsrørslene blomstra.

Sommaren 1981 gjekk eg i Fredsmarsjen frå København til Paris saman med tusenvis av andre. Vi såg optimistisk på framtida. Og i 1984-86 jobba eg i det norske Fredskorpset som solidaritetsarbeidar i Botswana.

Dessverre har det vore krigar og konflikter i hopetal også dei siste åra. Og dessverre ser vi i dag at leseferdigheiten og evna til å sikre seg kunnskap og refleksjon er på tilbakegang. Vi lever i ein kvardag der kjensler ofte trumfar fornufta, der vi blir bombarderte med løgn, sanning og alternative fakta om kvarandre. Lesing kan igjen bli ein aktivitet for berre ein privilegert elite, som før opplysningstida. Dette må vi ta på djupaste alvor og sette inn mottiltak.

Vi må ikkje gi opp håpet! Vi må blåse nytt liv i fredsarbeidet. Det trengst ei fredsrørsle for felles tryggleik mot militarisering og rustingskappløp. Bygg fred med fredelege middel.

The Universal Soldier

He's five foot two, and he's six feet four
He fights with missiles and with spears
He's all of thirty-one and he's only seventeen
He's been a soldier for a thousand years

He's a Catholic, a Hindu, an Atheist, a Jain,
a Buddhist, and a Baptist, and a Jew
And he knows he shouldn't kill, and he knows he always will
kill you for me, my friend, and me for you

And he's fighting for Canada, he's fighting for France
He's fighting for the USA
And he's fighting for the Russians, and he's fighting for Japan
And he thinks we'll put an end to war this way

And he's fighting for democracy, he's fighting for the reds
He says it's for the peace of all
He's the one who must decide who's to live and who's to die
And he never sees the writing on the wall

But without him, how would Hitler have condemned them at Dachau?
Without him, Caesar would have stood alone
He's the one who gives his body as a weapon of the war
And without him all this killing can't go on

He's the universal soldier and he really is to blame
His orders come from far away no more
They come from him and you and me, and brothers, can't you see?
This is not the way we put an end to war

BOKANBEFALINGER

Bertha von Suttner: **Ned med våpnene (1889)**

Bertha von Suttner var ein austerisk radikal pasifist, forfattar og fredsforkjempar.

Dette er ein pasifistisk roman som fekk stor merksemd, og som gjorde henne til den fremste talspersonen til fredsrørsla. Ho var ven med Alfred Nobel og stimulerte engasjementet hans for fredssaka og oppfordra han til å skrive inn ein fredspris i testamentet sitt. Nobels fredspris vart etablert i 1895, og Bertha von Suttner var den første kvinnelege fredsprismottakar i 1905.

Ninni Roll Anker: **Kvinnen og den svarte fuglen (1942)**

Ninni Roll Anker var feminist, sosialist og pasifist. Ho skreiv mange bøker. Denne skreiv ho eit halvt år før ho døde i 1942. Det er ein brannfakkel, eit nødop om at krigsmaskineriet må stanse. «Vi må handle! Vi må bli menneske!»

Hovudpersonen er mor til 2 søner der den eine er soldat i krigen, den andre pasifist. Boka er dessverre like aktuell i dag som då ho var skriva.

Lindis Hurum: **Alle mennesker er ikke like mye verdt.**

Et kampskrift for menneskeverd (2023)

Lindis Hurum er generalsekretær i norsk avdeling for Leger Uten Grenser og skriv at ho med denne boka vil berøre og opprøre til tydeleg og aktivt engasjement. Saman med ni feltarbeidarar skriv ho her om pasientar ho aldri kan gløyme og om kriser media ikkje dekker. Morten Rostrup, ein av grunnleggarane av Leger Uten Grenser i Norge, har skrive forordet i boka.

Ingeborg Breines: **Fredskultur - Utopi eller sikkerhetspolitisk alternativ? (2023)**

Boka er dedikert til «nåværende og fremtidige fredsvenner rundt om i verden».

Ho er eit bidrag til å styrke verda sin skjøre fredarkitektur og gir forslag til korleis fredskultur kan byggast gjennom frededelege middel. Det kan vere gjennom utdanning, diplomati, dialog, demokrati, rettferd, likestilling, kunst, kultur og sunt folkevit.

Fred er ikkje berre fråver av krig, men handlar også om ein samfunnssituasjon med rettferdig fordeling av mulegheiter og goder der konflikter blir løyste med ikkjevaldelege middel.

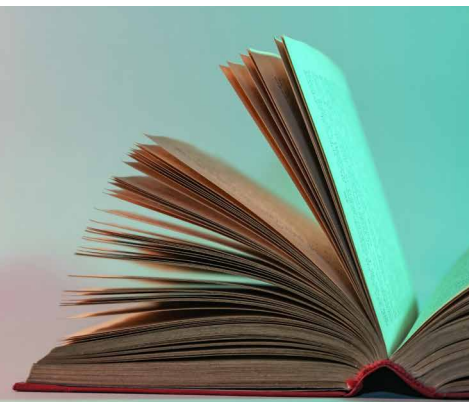
Fred handlar også om fred med seg sjølv, fred med andre menneske og fred med naturen. Breines oppfordrar til fredskappløp i staden for våpenkappløp.

Linn Stalsberg: **Krig er forakt for liv – Et essay om fred (2024)**

Dette er ein historikk over fredsaktivisme og om å drive fredsarbeid. Krig er ikkje ein del av menneskenaturen, men ein del av maktstrukturen.

Roy Pedersen og Sigurd Allern: **Stopp våpenkappløpet – Uten fred er alt ingenting (2025)**

Utgangspunktet for boka er behovet for ein aktiv fredspolitik. Det trengst ei fredsrørsla for felles tryggleik mot militarisering og nytt rustingskappløp «Uten fred er alt ingenting» er tatt frå ein tale Willy Brandt heldt i 1981 retta mot opprustingsspiralen og atomkrigsfaren.

Anne Berit Skeie, en av de mest aktive blant medlemmene i IKFF-avdeling Sandnes, fylte 90 år i februar. Vi gratulerer! Foto: Andreas Lange, Suldalsposten.

Debattmøter om krig og fred for elever i videregående skoler

• 90-års jubilaranten Anne Berit Skeie i telefonsamtale med Gro Standnes

Jeg ringte Anne Berit på en fredagsmorgen i januar og tilkjennega at jeg visste om hennes nært forestående 90-årsdag. Jeg nevnte at jeg som prosjektleder for IKFFs skoleprosjekt, ville fokusere på hennes erfaringer ved å delta i prosjektet. Hun sa seg umiddelbart enig, og serverte meg der og da en perlerad av refleksjoner etter besøk, som hun hadde gjennomført i april ved Randaberg og St. Olav videregående skoler i Stavanger.

Anne Berit Skeie forteller:

«Jeg svarte ja til å innlede for elever ved to videregående skoler i Stavanger om IKFFs historie og arbeid for fred. Men jeg må innrømme at jeg var svært engstelig for hvordan dette skulle gå. Er virkelig 16-19-åringer interessert i å høre hva en gammel dame som meg har å si om krig og fred?»

Men min engstelse viste seg å ha vært ubegrunnet. Debattmøtene var lagt opp slik at forfatter og historiker Svein Skotheim snakket med elevene ut fra boka *Små Flagg*. Den handler om hvordan en ung soldats grufulle opplevelser under første verdenskrig fullstendig ødelegger det videre livet hans, som endte med selvmord noen år etter. Jeg observerte elevene mens Svein fortalte, og de fulgte svært så engasjert med! Tilsvarende interesse møtte meg, da jeg fortalte om Kvinneligaens fredsarbeid fra og med 1915 og

understreket at vi kvinner ikke føder barn for at de skal myrde andre kvinners barn og/eller selv bli offer for krigens myrderier.

Debattmøtene om krig og fred kan egentlig sammenfattes som et møte mellom unge mennesker og gamle med fred på hjernen. Slike møter bør vi sørge for å ha flere av. For det er en myte at ungdom ikke er opptatt av fred og krig.

På de to Stavangerskolene møtte jeg dedikerte lærere. De legger til rette for at elevene får grundig kunnskap om hva krig innebærer, og at arbeid for fred er en nødvendig del på elevenes timeplan. Men jeg er redd disse lærerne representerer et mindretall. Derfor må IKFF arbeide aktivt overfor lærerne og oppmuntre dem til å fortelle sannheten om krig- og naturødeleggelser.

Både lærere og folk i fredsbevegelsen kan ha en overdreven frykt for å berøve de unge framtidshåpet hvis de snakker med dem om krig og fred. Jeg er overbevist om det motsatte. Hvis vi i vår verdenssituasjon unnlater å ta opp de to største verdensproblemene – det er da vi faktisk fratar dem troen på en bedre framtid!

Min 90-årige livserfaring sier meg at det er ungdommens rett til å ha tro på at det går an å forandre verden til det bedre. Eldre generasjoners plikt er å gi dem kunnskap som er nødvendig for at de skal kunne gjøre det!»

Aldri gi seg

Torild Skard:**Likestilling for kvinner – Et liv i kamp for rettferd, omsorg og fred**

Svein Sandnes Bokforlag 2025

425 sider

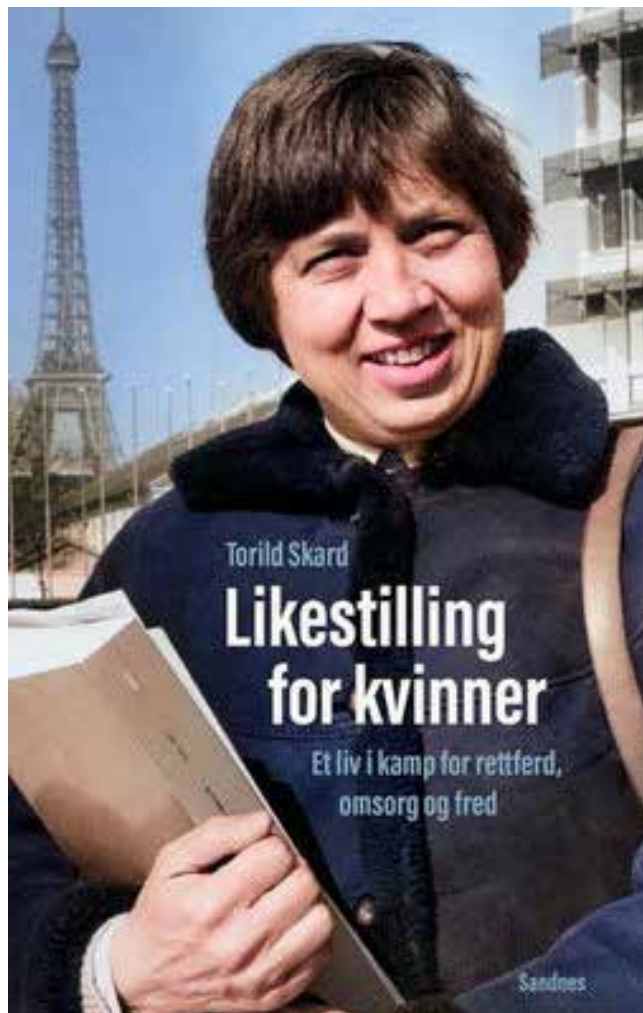
Torild Skards sjølvbiografi er innsiktsfull og innhaldsrik. Med eit gjennomborande kvinnepolitisk blikk kombinerer forfattaren historisk dokumentasjon, samfunnsanalyse og biografiske refleksjonar.

Mange gonger undervegs i lesinga av Torild Skards sjølvbiografi får eg behov for å trekkje pusten djupt. Boka er ei 430 siders tettpakka framstilling av det ein må kunne kalla eit hyperaktivt liv. (Altså slett ikkje som diagnose, men som karakteristikk.) Rett nok har denne imponerande kvinna levd lenge og er framleis åndsfrisk, men at eitt einskild menneske kan rekke så mykje i livet på så mangfaldige og så krevjande felt, er vanskeleg å fatte. Maken til ukeleg vilje, energi og pågangsmot, skal ein leite litt etter.

Torild Skard er eit førebilete. Gjennom sitt engasjement har Skard vore ei viktig kraft og inspirasjon for generasjonar av kvinner som slåst for fridom og likeverd.

Utvilsamt eit sterkt og spennande liv! Men er boka god? Eg vil først presentere innhaldet i boka, før eg kjem inn på sterke og svake sider ved struktur og oppbygging.

Torild kom til verda i 1936 saman med tvillingsyster Målfrid (som vart landets første barneombod). Å seie at familien jentene vart fødd inn i var ressurssterk, er mildt sagt ei underdriving. Mora heitte Åse Gruda Skard og var pioner og forskar innan barnepsykologi og aktiv i viktige kvinnepolitiske utval. Faren var Sigmund Skard, kjend litteraturprofessor og poet. Morfar var utanriksminister Halvdan Koht, gift med Karen Grude Koht – ein tonegivande pedagog og feminist i si tid og ei av dei som kjempa for kvinneleg stemmerett. Mormora vart svært viktig for Torhild og søskena i oppveksten, ho var det stabile elementet i heimen.

Torild Skard i Paris som sjef i UNICEF

Få veker etter fødselen var mor Åse i gang att med alle jobbane sine, og då døtrene var to år reiste ho frå dei for eit engasjement i Stockholm. Ikkje så lenge etter dette forsvann far brått ei natt i dei dramatiske april dagane i 1940. Familien kom snart saman att, men berre for å flykte via Stillehavet til USA. Jamt over hadde Skardfamilien det bra i Amerika. Ikkje minst trekkjer forfattaren fram korleis skulesystemet skilde seg positivt frå det ho sidan skulle møte heime i Bærum. Men foreldra var svært opptatte her også. Torild og Målfrid har vore opne om at dei fekk krigstraume som dei måtte jobbe seg gjennom som godt vaksne. Terapien Torild gjekk gjennom er vigd eit viktig kapittel i boka, og blir fint bunde saman med eit av dei viktigaste engasjementa til forfattaren: det for dei heilt små barna og tilhøvet mor/barn i den første fasen av livet. Slike lange liner – frå det personlege til det karrieremessige og politiske – er viktig gjennom heile boka.

Inn i politikken

Livet vart meir stabilt då storfamilien i tre generasjonar flytta inn i eit stort hus på Lysaker. Men Torild vantrevst på skulen der ho vart mobba stygt. Livet vart betre som student og i 1965 tok ho embetseksamen i pedagogikk. Ho engasjerte seg i politisk arbeid og kom etter kvart med i SF (Sosialistisk Folkeparti). På Stortinget utmerkte ho seg som ein viktig kvinnesakspolitikarar, og vart også den første kvinnelege lagtingspresidenten.

Dette er berre byrjinga på det mangslugne livet til Torild Skard. Få andre har hatt ein viktig og spesiell posisjon i norsk og internasjonalt politisk og organisatorisk arbeid, gjennom så mange tiår. Av dei mest kjende organisasjonane og institusjonane ho har hatt årelange sterke og ikkje minst leiande posisjonar i, må desse nemnast: Stortinget, UD, UNESCO og UNICEF. Særleg spennande syntest eg det var å lese om åra hennar i arbeid for UNICEF i Vest-Afrika.

Å gjenfortelle innhaldet i denne boka i ei enkel bokmelding er umogeleg. Eg lærte mykje nytt, og vart dessutan mint om hendingar i norsk og internasjonal offentlegheit og politikk som eg hadde gløymt. Heller ikkje visste eg at mannlege representantar på talarstolen i Stortinget kunne kome unna med grov seksuell trakassering av kvinnelege politikarar så seint som på slutten av 1970-talet. På nokre område har då verda gått framover. Samstundes er mykje det same, også i dag er nokre kvinnelege politikarar utsette for så myke seksuell hets at dei ikkje orkar å vere i offentlegheita. Mange flinke kvinner forsvinn ut.

Skard vier stor plass til utfordringar kvinnerørsla har møtt gong på gong: forstokka sosial konservatisme, kulturelle tabu osb. «Det personlege er politisk», eit gammalt slagord som ho sjølv demonstrerer på ein overbevisande måte. Gjennom heile boka speglar dei individuelle erfaringane hennar større strukturelle mønstre. Det kvinnepolitiske er ein lysande raud tråd gjennom heile boka: «Når eg først tok til å se hvordan patriarkatet gjennomsyrrer alle sider av samfunnet (...) ble det umulig å lukke øynene for det igjen.»

Omfattande

Det som sit mest att etter at boka er ferdiglesen, er nok likevel det personlege: sårheita i barndomen over foreldra sitt fråvær, saknet etter egne born, (men òg gleda over å engasjere seg i andre sine), tapet av nære familiemedlemer. Her lever teksten fordi Skard skriv ope og ærleg om det som har vore krevjande gjennom det lange livet.

Elles ber språket generelt preg av ein noko tørr og refererande stil. Forfattaren skriv eit rett fram og liketil bokmål, med innslag av radikale former. Det er lett å følgje, men språkleg uspennde.

Den overordna komposisjonen har nokre svakheiter. Èin ting er at boka ikkje er heilt kronologisk fortald, eit stykke uti skjer det eit rykk attende i tid. Dette gjer at ho verkar endå lengre, det oppstår nokre repetisjonar som kunne ha vore unngått. Meir gjennomgåande er det at når «alt skal med», blir hoppa frå det eine engasjementet til det andre, tredje og fjerde gjort i så stort tempo, med ein vrimmel av namn, stader, organisasjonar med meir – at mykje fyk gjennom hovudet på lesaren utan å feste seg heilt. Dette er sjølv sagt vanskeleg å unngå når så enormt mykje skal med i boka. Hadde forfattaren gjort eit utval av nokre område og nokre erfaringar og gått meir i djupna på desse, hadde det gjort boka meir fokusert og meir medrivande som tekst.

På den andre sida måtte ein då ha utelate mykje av alt det viktige og interessante Torild Skard har gjennomlevd og bidratt til. Forfattar og forlag har gjort sitt formval, og ut frå det vil eg seie at resultatet er velukka. Boka er gjennomarbeidd, eg finn ikkje mange feil. I etterordet skryter Skard både av eksterne konsulentar og av forlaget. Ho skriv også at det ikkje var lett å få forlag til utgivinga, eit poeng som nettopp illustrerer korleis kampen for likestilling for kvinner slett ikkje er i mål. Biografiar av og om menn kjem det støtt mange av.

Likestilling for kvinner er ei omfattande og vesentleg historieframstilling av politisk kamp og særleg kvinnekamp gjennom tre kvart hundreår – frå midten av 1900-talet og heilt fram til fjoråret. For Skard var det utenkeleg å pensjonere seg i seksti- eller syttiåra. Ho er framleis aktiv i sitt nittiande år, engasjert i dagens politiske debattar og heller ikkje redd for å gå imot det det tidlegare partifellar i SV og andre parti på venstresida meiner.

Mot slutten av boka kjem Torild Skard med denne viktige bodskapen: «Endring av holdninger samfunnsstrukturer er krevende og kan ta tid. Men vi må ikke gi oss! Det kan nytte å stå på for å få noe til. Det har jeg sett i livet mitt.»

• *Hilde Vesaas*

Hilde Vesaas er lektor, forfattar og litteraturkritikar.

Velkommen til IKFFs landsmøte på Hamar

Landsmøtet finner sted fra 17. april kl. 18 (kaffeservering fra kl. 17) og avsluttes 19. april kl. 13. med påfølgende lunsj.

Adresse: HOPEN Servering, Torggata 91, 2137 Hamar – like ved kulturhuset. De som må komme dagen i forveien for å rekke møtestart, kan ankomme 17. april.

I tilknytning til landsmøtet vises IKFFs/Hilde Solbergs plakattutstilling Kvinner for fred; A Wall of Fame i Kulturhuset like ved.

Alle medlemmer som har betalt kontingent i 2025 eller 2026 kan delta på landsmøtet som observatør med tale- og forslagsrett.

Bare valgte delegater fra avdelingene har stemmerett.

Innkalling, program og praktisk informasjon blir sendt ut på et seinere tidspunkt. Blant annet informasjon om hvem som får økonomisk støtte til reise og opphold.

Endelig sakliste med landsstyrets innstillinger sendes ut seinest 11. april og publiseres på ikff.no.

Landsmøtet skal behandle

- Årsberetning og reviderte regnskaper fra landsstyret og fra avdelingene
- Innkomne forslag pr. 7. mars 2026
- Arbeidsprogram og budsjett for neste landsmøteperiode (2026-2028)
- Uttalelser eventuelt også forslag fremsatt under selve møtet
- Vedtekter
- Medlemskontingent
- Valg av ledergruppe, økonomiansvarlig og ledere i faste utvalg
- Valg av revisor for neste landsmøteperiode
- Valg av valgkomité til neste landsmøte

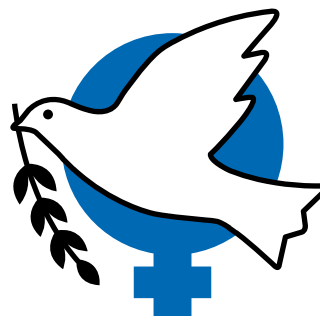
Landsmøtet skal være i lokalet Hopen i bygningen vi ser til høyre. Privat foto.

Både enkeltmedlemmer og avdelinger/utvalg og arbeidsgrupper kan sende inn skriftlige forslag til saker på landsmøtet seinest 7. mars til ikff@ikff.no eller til IKFF, Majorstuveien 39, 0367 Oslo.

For at IKFFs fredsarbeid og -budskap skal bli kjent ute blant folk, er vi avhengige av at mange påtar seg tillitsverv og deltar aktivt i utadrettet virksomhet. IKFF har mange interessante oppgaver å by på, så still gjerne til valg selv og/eller overtal noen andre. Send inn forslag så snart du kan til ikff@ikff.no med «valgkomiteen» i emnefeltet.

Vennlig hilsen

Kari Nes og Gro Standnes, avtroppende ledergruppe

MEDLEMSKONTINGENT 2026

Vi benytter nå et medlemssystem som heter Zubarus, og all informasjon til medlemmene kommer fra adressen IKFF medlemservice@zubarus.com.

Kontingenten for 2026 er uendret: ordinært medlem 500 kroner, eller lav sats 300 kroner. Studenter betaler kr. 100. Faktura fra IKFF medlemservice@zubarus.com ble sendt ut i slutten av januar. Sjekk spam eller søppelkasse hvis du ikke har mottatt denne. Beløpet på fakturaen er satt på bakgrunn av det du betalte i fjor, men du kan selv endre dette til 500 eller 300 kroner. Kontonummer og KID står på fakturaen, og du ordner innbetaling i nettbanken din.

Medlemmer som ikke har e-postadresse får tilsendt papirfaktura.

Nye medlemmer får brev med informasjon om kontingentinnbetaling når de har sendt inn innmeldingsopplysninger via IKFFs nettside www.ikff.no

GAVE

Gi gjerne IKFF en gave! Pengene gir mulighet for aktiviteter og synliggjøring av IKFF. Merk innbetalingen «GAVE» og navnet ditt og send pengene til bankkonto 1254 62 53048 eller Vipps: #538306. Gaver over 500 kroner gir rett til fratrekk i skatten.

BLI MEDLEM AV IKFF

Ønsker du å bli medlem, send oss ditt navn, postadresse og epostadresse på epost: ikff@ikff.no eller per brev til Majorstuveien 39, 0367 Oslo.

IKFF AVDELINGER

Bergen/Hordaland: Cecilia Frogoudakis, epost: ceciliawefr@gmail.com
Innlandet: Inger Karin Røe Ødegård, epost: roe.odegard@gmail.com
Oslo/Viken: Elisabeth Koren, epost: eakoren@hotmail.com
Sandnes: Gro Eriksen, epost: eingro@lyse.net
Stavanger: Hilde Solberg, epost: solberghilde@outlook.com
Tromsø: Ingvild Austgulen, epost: ingvild.austgulen@gmail.com
Trondheim: Berit Rusten, epost: beritrusten@gmail.com

IKFF KONTAKTER

Agder: Kristine Tøsse, epost: kristinetosse@gmail.com
Møre og Romsdal: Janine Müller, epost: sense.elegance@gmail.com
Nordland: Eline Allern, epost: eline.allern@hotmail.com
Vestfold: Siri Jensen, epost: kirkegt24@yahoo.no